

Aan:
mevrouw A. Oude Luttikhuis (BBB)

In afschrift aan:
Provinciale Staten van Utrecht

Onderwerp	Beantwoording schriftelijke vragen ex art. 51 betreffende Wolvenplan LVVN
Datum	11-02-2025
Documentnummer	UTSP-1451650717-9802
Contactpersoon	Madeleine Gerretsen
Telefoonnummer	+31652769586
E-mailadres	madeleine.gerretsen@provincie-utrecht.nl
Domein/opgave	LLO
Team	NBM
Bijlagen	Geen

Geachte mevrouw Oude Luttikhuis,

Inleiding

Een groot deel van uw vragen heeft betrekking op de Landelijke Aanpak Wolven (LAW). Mede dankzij de knelpunten die wij bij de staatssecretaris onder de aandacht hebben gebracht en de verzoeken die wij bij hem hebben neergelegd is deze Landelijke Aanpak Wolven versneld opgesteld. Wij zijn blij met het gehoor dat de staatssecretaris hieraan heeft gegeven en met de uitwerking van prioritaire onderwerpen zoals de verbetering incidentenbestrijding, bepaling van de Staat van instandhouding en een ruimtelijke visie.

Voor de Landelijke Aanpak Wolven (LAW) is de stand van zaken op dit moment dat de LAW als lijst van prioritaire onderwerpen om aan te werken voldoende steun kent. Over de rol van provincies qua inzet en middelen wordt nog gesproken. Op dit moment wordt tevens nog gewerkt aan de processtructuur voor de begeleiding van het totaal aan prioritaire onderwerpen verenigd in de LAW. De planning is dat er in maart bestuurlijk overleg is over de hierboven genoemde punten. Deze stand van zaken betekent dat we op een deel van uw vragen op dit moment nog geen antwoord hebben. Waar dat het geval is, hebben we dat in het antwoord vermeld.

Wolvenplan LVVN

Algemene vragen over beleid en implementatie

Vraag:

1. Hoe gaat de provincie Utrecht invulling geven aan haar rol binnen de Landelijke Aanpak Wolven (LAW)? Welke specifieke acties worden gestart of gepland?

Antwoord:

De huidige stand van zaken is dat we voor de onderwerpen: Ruimtelijke visie en Landelijk Deskundigenteam Wolf meewerken aan het uitdenken van de mogelijke aanpak en het maken van een inschatting van de

benodigde menskracht en middelen. Ook zijn we aangesloten bij de ontwikkeling van het Landelijk Informatiepunt Wolf. Zie voor dit laatste ook het antwoord op vraag 6.

Vraag:

2. Hoe ziet de samenwerking tussen de provincie en het ministerie van LNV eruit voor het implementeren van LAW doelstellingen?

Antwoord:

Zie ook de inleiding, voor de Landelijke Aanpak Wolf (LAW) is er nog geen sprake van een implementatie fase. Op dit moment loopt de samenwerking:

- via de werkgroepen die de aanpak voor de verschillende prioritaire onderwerpen uit het LAW uitdenken;
- via regulier gezamenlijk overleg over de voortgang hiervan tussen alle provincies, het Interprovinciaal Overleg (IPO), Bij12 en het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LNV);
- via de IPO Wolvenwerkgroep, de Ambtelijke adviescommissie Landelijk Gebied (AACLG), de Bestuurlijke adviescommissie Landelijk Gebied (BACLG) en Bestuurlijk Overleg.

Overigens werken we ook als provincie zelf hard door aan verschillende van de doelen die zijn benoemd in de LAW.

Preventieve maatregelen

Vraag:

3. Wat is de stand van zaken met betrekking tot de pilot voor een Landelijk Team Veebescherming? Welke regionale initiatieven in Utrecht worden hierin betrokken?

Antwoord:

Zie ook de inleiding, de aanpak Landelijk Team Veebescherming is één van de prioritaire onderwerpen uit de LAW die op dit moment wordt uitgedacht. Op dit moment is deze vraag nog niet te beantwoorden.

Vraag:

4. Welke wolfwerende maatregelen worden momenteel actief gestimuleerd in Utrecht, en welke aanvullende subsidies of ondersteuning worden structureel?

Antwoord:

Wij hebben de (voorlopig) driejarige 'Subsidieregeling wolf-werende rasters provincie Utrecht 2023', het jaarlijks plafond bedraagt € 100.000. Subsidie kan worden aangevraagd voor vaste en verplaatsbare rasters die voldoen aan de Faunaschade Preventiekit, module wolven. Tevens kunnen dierhouders gratis advies krijgen van onze wolvenconsulent over een goede bescherming van hun dieren tegen de wolf. Daarnaast kunnen professionele hoefdierhouders (landbouwers) dit jaar een subsidie aanvragen om gebruik te maken van middelen uit het GLB (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid) om de aanschaf en aanleg van voorzieningen voor het beschermen van vee tegen wolven te bekostigen. Deze mogelijkheid ([Productieve investeringen groen-blauw en dierenwelzijn](#)) is opengesteld van 15 januari tot 31 maart 2025. Op dit moment is er geen ondersteuning die structureel is of waar, met zekerheid, voor aan te geven is dat deze structureel zal worden.

Vraag:

5. Hoe werkt de provincie Utrecht samen met andere provincies om een duurzame ruimtelijke visie voor wolven te ontwikkelen? Welke gebieden in Utrecht kunnen potentieel aangemerkt worden voor wolven?

Antwoord:

Op dit moment werken we mee aan het uitdenken van een aanpak om tot zo'n ruimtelijke visie te komen. Op dit moment is er nog geen antwoord te geven op uw vraag over eventueel potentieel in aanmerking komende gebieden voor wolven. Zie ook de inleiding en het antwoord op vraag 1.

Kennis en informatiedeling

Vraag:

6. Op welke manier draagt de provincie Utrecht bij aan de oprichting van het Landelijk Informatiepunt Wolf (LIW)? Wat is de verwachte rol van de implementatie van dit punt?

Antwoord:

Beoogd wordt een centrale plek waar onder andere publiek, dierhouders, media en medeoverheden terecht kunnen met vragen en waar algemene informatie over wolven in Nederland te vinden is. BIJ12 heeft de opdracht gekregen een plan van aanpak hiervoor te maken. Het LIW zal zich richten op feitelijke (en publieks-) informatievoorziening.

Wij zijn aangesloten bij de ontwikkeling van dit LIW. Het LIW kent op dit moment een basale invulling (telefoonnummer en website) en wordt stapsgewijs uitgebreid.

Vraag:

7. Zijn er specifieke onderzoeksvragen vanuit Utrecht opgenomen in de landelijke inventarisatie voor kennis en expertise rondom wolven? Zo ja, welke vragen?

Antwoord:

In dit stadium is dat nog niet aan de orde. Binnen de uitwerking van de aanpak op dit onderwerp voorzien we de logische stap dat wensen voor onderzoek opgehaald worden bij provincies en stakeholders.

Vraag:

8. Hoe worden inwoners en betrokken stakeholders in Utrecht betrokken bij het wolvenbeleid en preventieve maatregelen?

Antwoord:

De wijze waarop we dat doen is met u gedeeld in het kader van de motie Publiekscommunicatie Wolf (<https://www.stateninformatie.provincie-utrecht.nl/Documenten/SB-Afdoening-motie-Publiekscommunicatie-Wolf-M24-96.pdf>).

Incidentenbestrijding

Vraag:

9. Hoe ziet de provincie Utrecht haar rol in de aanpak van 'probleemwolven'? Welke criteria van definities worden besproken in het kader van regionale incidenten?

Antwoord:

We volgen hierin de Interventierichtlijnen behorend bij het IPO-Wolvenplan. Wanneer er sprake is van regionale incidenten die om nadere interpretatie van de richtlijnen vragen (maatwerk) dan vragen we advies aan het Wolvenmeldpunt dat is ondergebracht bij de Zoogdiervereniging.

Vraag:

10. Welke stappen worden er gezet om vergunningverlening voor ingrijpen bij incidenten met wolven in Utrecht te versnellen? Zijn er al maatregelen noodzakelijk?

Antwoord:

Om sneller te kunnen reageren is er een 'op de plank vergunning' opgesteld. Dit is een sjabloon dat, indien zich een geval voordoet waarin ingrijpen is vereist, nog moet worden aangevuld met een onderbouwing voor de specifieke situatie. Er is een vergunningaanvraag in voorbereiding voor het zenderen van de roedel in het kader van de noodzakelijke maatregelen. Verder bent u op de hoogte van maatregelen die de afgelopen periode al genomen zijn zoals gebiedsafsluiting en adviezen voor mensen met kleine kinderen en hondenbezitters.

Vraag:

11. Hoe bereidt de provincie zich voor op bedreiging met wolven vanuit veiligheidsperspectief, zoals aanvallen in bevolkingsgebieden of op vee?

Antwoord:

De gemeente/burgemeester is primair het bevoegde gezag in relatie tot de openbare veiligheid. We zetten volop in op communicatie, de wijze waarop we dat doen is met u gedeeld in het kader van de motie Publiekscommunicatie Wolf. We werken aan protocollen met als doel om, samen met onze partners, sneller en effectiever te kunnen reageren op incidenten. Ter bescherming van vee hebben we onze 'Subsidieregeling wolf-werende rasters provincie Utrecht 2023'. Beide onderwerpen komen ook aan bod tijdens samen met de gemeenten gehouden en nog te houden informatiebijeenkomsten.

Internationale samenwerking

Vraag:

12. Wat is de bijdrage van de provincie Utrecht aan de Noordwest-Europese samenwerking op het gebied van wolvenmanagement en welke concrete stappen worden genomen om de samenwerking met buurlanden als Duitsland en Denemarken verder uit te werken? Zijn er specifieke lessen uit deze samenwerking in Utrecht toegepast of toe te passen?

Antwoord:

Wij zijn actief betrokken bij de Benelux+ Transboundary Wolves bijeenkomsten. Tijdens de meest recente bijeenkomst in november waren ook landen buiten de Benelux aanwezig, waaronder Duitse deelstaten en Denemarken. Dit betreft een informele samenwerking.

Er is ook sprake van een nieuwe formele samenwerking tussen Noordwest Europese landen, dat ligt vooral bij LVVN. Voor zover bij ons bekend zijn er nog geen concrete stappen genomen en/of specifieke lessen gedeeld vanuit deze samenwerking.

Vraag:

13. Welke input levert Utrecht bij het bepalen van de Staat van Instandhouding (Svl) van de Nederlandse wolvenpopulatie en hoe wordt gebruik gemaakt van de resultaten van het onderzoek naar de Svl van de Nederlandse wolvenpopulatie?

Antwoord:

Het bepalen van de Staat van Instandhouding is een landelijke opgave en de verantwoordelijkheid daarvoor ligt in eerste instantie bij het ministerie van LVVN. Uiteraard wordt de monitoringskennis die beschikbaar is vanuit de provincie Utrecht, en de andere provincies, daarbij gebruikt. Dit betreft de data die beschikbaar komen via de monitoringsopdracht die door de gezamenlijke provincies is uitgezet (via BIJ12).

Randvoorwaarden en financiële middelen

Vraag:

14. Welke financiële middelen zijn door Utrecht gereserveerd of aangevraagd om de LAW te ondersteunen?

Antwoord:

Zie de inleiding, op dit moment is nog niet helder welke personele inzet en financiële middelen Utrecht verwacht wordt bij te dragen aan de LAW. Wanneer dit helder is wordt de omvang van de benodigde financiële middelen helder via de Voorjaarsnota.

Vraag:

15. Hoe waarborgt de provincie Utrecht dat er voldoende uitvoeringscapaciteit beschikbaar is om haar verplichtingen binnen de LAW te komen?

Antwoord:

Zie de inleiding.

Vraag:

16. Wordt het Interprovinciaal Wolvenplan (IPO) overruled door de Landelijke Aanpak Wolven (LAW) van het LVVN, of blijft het IPO-plan leidend voor de uitvoering van provinciaal wolvenbeleid? Hoe wordt de samenhang tussen beide plannen geborgd, en wat zijn de implicaties van mogelijke overlapping van conflicten?

Antwoord:

De LAW is een agenda bestaande uit prioritaire onderwerpen en bedoeld om ondersteunend en aanvullend te zijn op het beleid van provincies en op het nog vast te stellen Interprovinciaal Wolvenplan. Op dit moment zijn er geen te voorziene conflicten. Mochten die er komen dan gaan we ervan uit dat deze besproken worden in de IPO-Wolvenwerkgroep, de AACLG en de BACLG. Verder is denkbaar dat resultaten uit de LAW op de lange termijn resulteren in aangepast wolven beleid.

Vraag:

17. Hoeveel heeft de Landelijke Aanpak Wolven (LAW) van het LVVN invloed op het Interprovinciaal Wolvenplan (IPO)? Wordt het IPO-plan door de LAW overruled, of functioneren beide plannen naast elkaar? Indien beide plannen van toepassing blijven, hoe wordt de samenhangende gegarandeerd, bijvoorbeeld bij verschillen in aanpak of ingewikkeld? Welke specifieke kenmerken van aanvullingen vanuit de LAW zijn bovendien relevant voor de uitvoering van het wolvenbeleid in de provincie Utrecht?

Antwoord:

Zie het antwoord op vraag 16. Alle onderdelen uit de LAW kunnen op termijn relevant zijn voor de uitvoering van het wolvenbeleid in de provincie Utrecht.

Samenwerking en afstemming

Vraag:

18. Hoe worden eventuele conflicten of verschillen in de oplossing tussen de LAW en het IPO Wolvenplan opgelost? Is er een formeel proces om dit te harmoniseren?

Antwoord:

Zie het antwoord op vraag 16.

Vraag:

19. Wat is de specifieke rol van Utrecht binnen het Landelijk Overleg Wolf (LOW)? Welke knelpunten van brengt Utrecht in dit overleg in?

Antwoord:

Het Landelijk Overleg Wolf is een landelijk stakeholderplatform. Daarin zijn individuele provincies niet vertegenwoordigd, wel het IPO. Zie samenstelling hier: [Landelijk Overleg Wolf - BIJ12](#). Wij brengen knelpunten in via de AACLG, BACLG structuur en afgelopen zomer in direct contact met de staatssecretaris. Zie ook de inleiding.

Vraag:

20. Hoe zorgt de provincie Utrecht ervoor dat haar wolvenbeleid aansluit bij zowel nationale als Europese regelgeving, vooral gezien de situatie van de Habitatrichtlijn?

Antwoord:

Anders dan opgenomen in het Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring (OFM) hebben we geen apart wolvenbeleid. Het IPO wolvenplan vormt het kader en we handelen altijd binnen bestaande regelgeving. Het IPO wolvenplan heeft de Habitatrichtlijn als uitgangspunt.

Communicatie en maatschappelijke betrokkenheid

Vraag:

21. Hoe betreft de provincie Utrecht boeren, natuurbeschermingsorganisaties, en Burgers bij de implementatie van de LAW?

Antwoord:

Zie de inleiding, zover is het LAW nog niet. Onze eigen activiteiten zijn u bekend.

Vraag:

22. Welke strategieën worden ontwikkeld om maatschappelijke onrust rondom wolven in Utrecht te verminderen? Zijn er specifieke communicatie-initiatieven gepland; bijvoorbeeld over hoe Utrechtse inwoners goed geïnformeerd kunnen worden over de risico's van de wolf voor mens en dier?

Antwoord:

Omdat het Landelijk Informatiepunt Wolf (LIW) nog maar beperkt operationeel is, hebben we besloten de publiekscommunicatie -zoals afgelopen zomer opgestart- komend wolvenseizoen voort te zetten en uit te breiden. Daarbij zal het geven van handelingsperspectieven (zoals tot nu toe de focus was) gecombineerd worden met het bredere verhaal en educatie over de wolf. Hierover hebben wij u op 10 december geïnformeerd middels [Afdoening motie Publiekscommunicatie Wolf](#). Zie verder ook het antwoord op de vragen 8 en 11.

Preventieve maatregelen

Vraag:

23. Hoe wordt in Utrecht bepaald welke gebieden geschikt zijn voor wolven, en welke rol speelt het maatschappelijk draagvlak hierin?

Antwoord:

Zie het antwoord op vraag 5.

Vraag:

24. Is er in Utrecht voldoende financiering beschikbaar voor wolfwerende maatregelen, zoals omheiningen, en om deze toegankelijk te maken voor veehouders? Hoe worden kleine veehouders hierin ondersteund?

Antwoord:

Via de Subsidieregeling wolf-werende rasters kunnen hoefdierhouders aanspraak maken op een subsidie. Zie ook het antwoord op vraag 4. Tot op heden is er voldoende financiering beschikbaar. In 2024 is het subsidieplafond niet bereikt en zijn alle goedgekeurde aanvragen beschikt. Alle dierhouders (ook kleine bedrijven) kunnen de wolvenconsulent gratis om advies vragen. Tevens organiseren we samen met verschillende gemeenten informatie bijeenkomsten voor dierhouders.

Juridische en bestuurlijke aspecten

Vraag:

25. Hoe gaat de provincie om met juridische uitdagingen rondom vergunningverlening voor interventies bij wolvenincidenten? Zijn er hiervoor al concrete procedures ontwikkeld?

Antwoord:

Zie het antwoord op vraag 10.

Vraag:

26. Wat is de status van afspraken met gemeenten binnen Utrecht over hun rol bij wolvenbeheer, bijvoorbeeld bij incidenten die de openbare orde raken?

Antwoord:

De provincie werkt samen met gemeenten, terrein beherende organisaties, de RUD en de politie aan gezamenlijke protocollen (wie doet wat wanneer bij incidenten?).

Monitoring en evaluatie

Vraag:

27. Hoe monitort de provincie Utrecht de impact van de maatregelen binnen de wet, zoals preventieve maatregelen of incidentenbestrijding? Welke rapportage- of evaluatiemechanismen kunnen worden toegepast; en hoe kan er- indien nodig- tussentijds worden bijgestuurd in beleid?

Antwoord:

Wij zijn er bij de beantwoording van deze vraag vanuit gegaan dat deze betrekking heeft op het door ons in te zetten instrument vergunningverlening. Als wij vergunning verlenen om af te mogen wijken van verbodsbepalingen worden er specifieke voorschriften opgenomen inzake monitoring en rapportage. Deze rapportages beoordelen wij en betrekken deze bij de evaluatie van maatregelen.

Vraag:

28. Is de provincie Utrecht betrokken bij de ontwikkeling van uniforme criteria voor "probleemwolven" op nationaal niveau, en hoe regionale verschillen hierin meegenomen worden?

Antwoord:

Onderzoek definitie probleemwolf is één van de prioritaire onderwerpen uit de LAW. Hieraan werkt op dit moment met name LVVN. Zoals u wellicht gelezen heeft in de kamerbrief, denkt de staatssecretaris op dit punt aan criteria die overeenkomen met de al bestaande provinciale interventie richtlijnen. Wij willen u er hierbij opmerkzaam op maken dat de kwalificatie probleemwolf niet betekent dat er in alle gevallen een vergunning verleend kan worden om verbodsbepalingen te mogen overtreden.

Toekomstperspectief

Vraag:

29. Hoe ziet het college de balans tussen natuurbescherming en landbouwbelangen op lange termijn in het kader van wolvenbeheer?

Antwoord:

Op dit moment hebben wij hier nog geen goed antwoord op. De wolf is een heel nieuw element in het landelijke gebied. Er is nog veel onderzoek, beleidsontwikkeling, beleidsimplementatie en praktische uitvoering nodig om te komen tot een goede balans. Onder andere de LAW zal hierbij helpen. Het IPO wolvenplan vormt het kader waarbinnen we nu handelen.

Vraag:

30. Welke langetermijnstrategieën worden ontwikkeld om wolven en mensen in Utrecht in harmonie te laten samenleven?

Antwoord:

Zoals in het OFM en het Interprovinciaal wolvenplan is benoemd is de strategie voorlichting richting publiek en dierhouders en subsidieregelingen om de inzet van preventieve maatregelen te stimuleren. Op termijn verwachten we dat implementatie van de prioritaire onderwerpen uit de LAW alle bij de wolven betrokken partijen zal helpen bij lange termijn strategieën in het belang van samenleven met de wolf.

Veiligheid van visueel beperkten

Vraag:

31. Hoe waarborgt de provincie Utrecht de veiligheid van mensen met een hulphond of gidshond in gebieden waar wolven voorkomen? Worden er specifieke maatregelen genomen, zoals het signaleren van risicogebieden met schadelijke wolvenactiviteit, het aanbieden van alternatieve, veilige wandelroutes, of het inzetten van voorlichting over hoe om te gaan met wolven in situaties waarbij een hulphond of geleidehond aanwezig is? Zijn er protocollen opgesteld voor incidenten waarbij wolven direct contact zoeken met hulphonden of geleidehonden?

Antwoord:

Naast wat er al genoemd is in de beantwoording van verschillende van uw vragen vindt er overleg plaats tussen betrokken partijen over een mogelijke aanlijnplicht honden. Er is geen specifiek beleid op dit moment voor de doelgroep hulphond of gidshond.

Aanvullende vragen Landelijke / Europese dimensie

Vraag:

32. Op welke wetenschappelijke bronnen baseert Staatssecretaris Rummenie zijn zorgen en voorgestelde maatregelen?

Antwoord:

Voor het antwoord op deze vraag verwijzen u wij u naar de Staatssecretaris.

Vraag:

33. Hoe worden bestaande kennis en ervaring van initiatieven, zoals het Large Carnivore Initiative for Europe, LIFE WolfAlps EU Project, of EuroLargeCarnivore geïntegreerd in de LAW?

Antwoord:

Voor het antwoord op deze vraag verwijzen wij u naar de staatssecretaris.

Vraag:

34. Is er een concreet plan om een stapsgewijs escalatiemodel te ontwikkelen dat preventieve maatregelen prioriteert en consistentie biedt bij het omgaan met incidenten?

Antwoord:

Wij volgen de IPO-interventierichtlijnen. De uitwerking van prioritaire onderwerpen uit de LAW zal gaan helpen, zoals bijvoorbeeld een Landelijk Deskundigen Team Wolf en de acties die voortkomen uit 'Verbetering Incidentenbestrijding'.

Vraag:

35. Hoe wordt gewaarborgd dat snellere interventies in lijn zijn met Nationale en Europese wetgeving inzake beschermde diersoorten

Antwoord:

Zie het antwoord op vraag 29. Ook het Rijk dient zich bij alle voorgestelde maatregelen te houden aan de nationale en internationale regelgeving.

Vraag:

36. Hoe wordt ten slotte gegarandeerd dat de LDW multidisciplinair is samengesteld en beschikt over voldoende expertise in alle deelterreinen, zoals landbouw, ecologie, juridisch kwesties en crisismanagement?

Antwoord:

Zie de inleiding, de mogelijke aanpak om tot zo'n Landelijk Deskundigen Team te komen wordt nog uitgedacht. Op dit moment is er over dergelijke garanties nog geen uitspraak te doen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen